

# As Per NEP 2020

## University of Mumbai



### Title of the program

- A- U.G. Certificate in Marathi
- B- U.G. Diploma in Marathi
- C- B.A. (Marathi)
- D- B.A. ( Hons.) in Marathi
- E- B.A. (Hons. with Research) in Marathi

### Syllabus for

### Semester – Sem I & II

Ref: GR dated 20<sup>th</sup> April, 2023 for Credit Structure of UG

(With effect from the academic year 2024-25  
Progressively)

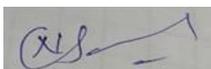
# University of Mumbai



(As per NEP 2020)

Sr. No.	Heading	Particulars	
1	<b>Title of program</b> <b>O: HLU-511A</b>	<b>A</b>	<b>U.G. Certificate in Marathi</b>
	<b>O: HLU-511B</b>	<b>B</b>	<b>U.G. Diploma in Marathi</b>
	<b>O: HLU-511C</b>	<b>C</b>	<b>B.A. (Marathi)</b>
	<b>O: HLU-511D</b>	<b>D</b>	<b>B.A. (Hons.) in Marathi</b>
	<b>O: HLU-511E</b>	<b>E</b>	<b>B.A. (Hons. with Research) in Marathi</b>
2	<b>Eligibility</b> <b>O: HLU-512A</b>	<b>A</b>	H.S.C. PASS OR Passed Equivalent Academic Level 4.0
	<b>O: HLU-512B</b>	<b>B</b>	Under Graduate Certificate in Marathi OR Passed Equivalent Academic Level 4.5
	<b>O: HLU-512C</b>	<b>C</b>	Under Graduate Diploma in Marathi OR Passed Equivalent Academic Level 5.0
	<b>O: HLU-512D</b>	<b>D</b>	B. A. (Marathi) with minimum CGPA of 7.5 OR Passed Equivalent Academic Level 5.5
	<b>O: HLU-512E</b>	<b>E</b>	B. A. (Marathi) with minimum CGPA of 7.5 OR Passed Equivalent Academic Level 5.5
3	<b>Duration of program</b> <b>R: HLU-521</b>	<b>A</b>	One Year
		<b>B</b>	Two Years
		<b>C</b>	Three Years
		<b>D</b>	Four Years with Honors
		<b>E</b>	Four Years with Research
4	<b>Intake Capacity</b> <b>R: HLU-522</b>	<b>120</b>	

5	<b>Scheme of Examination</b> R: HLU-523	NEP 40% Internal 60% External, Semester End Examination Individual Passing in Internal and External Examination	
6	<b>Standards of Passing</b> R: HLU-524	40% minimum	
7	<b>Credit Structure</b> Sem. I - R: HLU-525A Sem. II - R: HLU-525B	Attached herewith	
	<b>Credit Structure</b> Sem. III - R: HLU-525C Sem. IV - R: HLU-525D		
	<b>Credit Structure</b> Sem. V - R: HLU-525E Sem. VI - R: HLU-525F		
8	Semesters	A	Sem I & II
		B	Sem III & IV
		C	Sem V & VI
		D	Sem VII & VIII
		E	Sem VII & VIII
9	Program Academic Level	A	4.5
		B	5.0
		C	5.5
		D	6.0
		E	6.0
10	Pattern	Semester	
11	Status	New	
12	To be implemented from Academic Year Progressively	From Academic Year: 2024-25	



Sign of the BOS  
Chairman

Name of the Chairman:  
**Prof. Satish Kamat**

Name of the BOS:  
**Marathi**

Sign of the  
Offg. Associate Dean

Name of the Associate Dean:  
**Prin. Dr. Suchitra Naik**

Name of the Faculty:  
**Humanities**

Sign of the Offg. Dean

Name of the Offg. Dean:  
**Prin. Dr. Anil Singh**

Name of the Faculty:  
**Humanities**

# Preamble

## 1) Introduction:

सुमारे दोन हजार वर्सांपासून मराठी भार् व मराठी वाङ्मय हे आपल्या अभिजात वैभित्यपरूणतेमुळे भार्च्या प्रवाहात आपले महत्त्वपरूण स्थान भनभित करून आहे. आज ज्ञात असलेल्या महानुभाव संप्रदायाच्या वाङ्मयापासून आजतागायत मराठी भार्ने व साभहत्याने आपली भवभवध रूपे धारर् केली आहेत. मराठी वाङ्मयाच्या मुळािी कायणरत असर्ान्या अनेकभवध प्रेरर् व प्रवृत्तीचा भवद्यार्थ्यांना पररचय होर्े, आधुभनक मराठी वाङ्मयाच्या इभतहासाच्या स्वरूपाचे त्यांना आकलन होर्े, भार्च्या िास्त्रीय स्वरूपाचा पररचय होर्े, साभहत्याच्या माध्यमातून समाज व संस्कृतीचा पररचय घडर्े व साभहत्याच्या सांस्कृतक संदभांची जार् भनमाणर् होर्े, भवद्यार्थ्यांमध्ये साभहत्यभवर्यक अभभरुची व संवेदनक्षमता भनमाणर् होर्े, साभहत्यकलेचा आस्वाद व समीक्षा करण्याची क्षमता भनमाणर् होर्े, भवभवध भाभर्क कौिल्यांचा पररचय होऊन त्यांच्या उपयोजनाची क्षमता वाढर्े यासोबतच आधुभनक तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने भार्च्या श्रवर, भार्, लेखन व वाचन या कौिल्यांवर समयोभत प्रभुत्व भनमाणर् करर्े हे मराठी अभ्यासक्रमाचे ध्येय आहे.

## 2) Aims and Objectives

- मराठी साभहत्याच्या एकूर प्रेरर् व प्रवृत्तीचा अभ्यास करर्े.
- आधुभनक मराठी वाङ्मयाच्या इभतहासाच्या स्वरूपाचे आकलन होर्े.
- भार्च्या िास्त्रीय स्वरूपाचा पररचय होर्े.
- साभहत्याच्या माध्यमातून समाज व संस्कृतीचा पररचय घडर्े व साभहत्याच्या सांस्कृतक संदभांची जार् भनमाणर् करर्े.
- वेगवेगळ्या वाङ्मयप्रकारांतील व कालखंडातील महत्त्वाच्या साभहत्यकृतींचा पररचय होऊन साभहत्यभवर्यक अभभरुची व संवेदनक्षमता भनमाणर् होर्े.
- साभहत्यकलेचा आस्वाद घेण्याची व साभहत्याची समीक्षा करण्याची क्षमता भनमाणर् करर्े.
- भवभवध भाभर्क कौिल्यांचा पररचय होऊन त्यांच्या उपयोजनाची क्षमता वाढर्े.
- मराठी भार्, भतचा वापर व आधुभनक तंत्रज्ञान यांच्यात समन्वय भनमाणर् करर्े.
- भार्च्या श्रवर, भार्, लेखन व वाचन या कौिल्यांवर प्रभुत्व भनमाणर् करर्े.

## 3) Learning Outcomes

- अभ्यासकांना मराठी साभहत्याच्या प्रेरर् व प्रवृत्तीचा अभ्यास करून एकूर मराठी वाङ्मयाच्या इभतहासाच्या स्वरूपाचे आकलन होईल. त्याचबरोबर त्यांना भार्च्या िास्त्रीय स्वरूपाचा पररचय होईल.
- साभहत्याच्या माध्यमातून समाज व संस्कृतीचा पररचय घडेल व साभहत्याच्या सांस्कृतक संदभांची जार् भनमाणर् होईल.
- वेगवेगळ्या वाङ्मयप्रकारांतील व कालखंडातील महत्त्वाच्या साभहत्यकृतींचा पररचय होऊन साभहत्यभवर्यक अभभरुची व संवेदनक्षमता भनमाणर् होईल. तसेच त्यांच्यामध्ये साभहत्यकलेचा आस्वाद व समीक्षा करण्याची क्षमता भनमाणर् होईल.
- भवद्यार्थ्यांना भवभवध भाभर्क कौिल्यांचा पररचय होऊन त्यांच्या उपयोजनाची क्षमता वाढेल.
- भवद्यार्थी मराठी भार्, भतचा वापर व आधुभनक तंत्रज्ञान यांच्यात समन्वय भनमाणर् करू िकतील.
- भवद्यार्थी श्रवर, भार्, लेखन व वाचन या भाभर्क कौिल्यांवर प्रभुत्व भमळवू िकतील.

4) Credit Structure of the Program (Sem I, II, III, IV, V & VI)

Under Graduate Certificate in Marathi

Credit Structure (Sem. I & II)

R: _____ A										
Level	Semester	Major		Minor	OE	VSC, SEC (VSEC)	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC,RP	Cum. Cr. / Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
4.5	I	6	1) नाटक या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास (श्रेयांक ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)	-	2+2	VSC:2, मराठी भार्ा आभर् संगर्क - १ (२ श्रेयांक)  SEC:2	AEC:2	CC:2	22	UG Certificate 44
			2) भवनादा साहित्याचा परचय (श्रेयांक २, ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका)			मुलाखत: पूतणतयारी आभर् िबदाक न कौिल्य (२ श्रेयांक)				
	R: _____ B									
	II	6	1. कभवता या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास (श्रेयांक ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)	2	2+2	VSC:2, मराठी भार्ा आभर् संगर्क - २ (२ श्रेयांक)  SEC:2 भनबंधलेखन आभर् मुलाखत (२ श्रेयांक)	AEC:2,	CC:2	22	
			2. व्यभिचत्रर्पर साहित्याचा अभ्यास (२ श्रेयांक, ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका)							
	<b>Cum Cr.</b>	12	-	2	8	4+4	4+4+2	4	44	

**Exit option: Award of UG Certificate in Major with 40-44 credits and an additional 4 credits core NSQF course/  
Internship OR Continue with Major and Minor**

## Under Graduate Diploma in Marathi

### Credit Structure (Sem. III & IV)

R: _____ C											
Level	Semester	Major		Minor	OE	VSC, SEC (VSEC)	AE C, VE C, IKS	OJT, FP, CEP, CC,RP	Cum. Cr. / Sem.	Degree/ Cum. Cr.	
		Mandatory	Electives								
5.0	III	8		4	2	2 <b>VSC</b> अभ्यास पत्रका एक - भडभजटायजेनि (२ श्रेयांक, ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका)	AEC:2	FP: 2 CC:2	22	UG Diploma 88	
	R: _____ D										
	IV	8		4	2	2 <b>SEC</b> अभ्यासपत्रका एक - स्पधाण परीक्षा पतुणतयारी : प्रत्यक्ष लेखन (२ श्रेयांक, ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका)	AEC:2	CEP: 2 CC:2	22		

	<b>Cum Cr.</b>	28		10	12	6+6	8+4+2	8+4	88	
--	----------------	----	--	----	----	-----	-------	-----	----	--

**Exit option; Award of UG Diploma in Major and Minor with 80-88 credits and an additional 4 credits core NSQF course/ Internship OR Continue with Major and Minor**

**B.A. (Marathi)**

**Credit Structure (Sem. V & VI)**

R: _____ E										
Level	Semester	Major		Minor	OE	VSC, SEC (VSEC) VSC 2	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC,RP	Cum. Cr. / Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory 10	Electives 4							
5.5	V	<ul style="list-style-type: none"> <li>मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक १ - मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इभतहास - भाग एक (श्रेयांकने ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)</li> <li>मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक २ - भारतीय साभहल्यिस्त (श्रेयांकने ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)</li> <li>मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक ३ - साभहल्यप्रवाहांचा अभ्यास : दभलत साभहल्यप्रवाह आभर् स्तीवादी साभहल्यप्रवाह (२ श्रेयांक, ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका)</li> </ul>	(खालालपका कोर्तीही एक अभ्यासपत्रका भनवडता येईल.) १. भार्ाभवज्ञान २. आधुभनक मराठी साभहल्य ३. जागभतकीकर् आभर् मराठी साभहल्य (श्रेयांकने ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)	4		मराठी साभहल्यच माध्यमांतर (२ श्रेयांक, ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका)		FP/CE P:2	22	UG Degree 132
	R: _____ F									

VI	10	4	4				OJT :4	22	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक १ - मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इभतहास -भाग दोन. (श्रेयांक ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)</li> <li>• मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक २ - पाणिनीय साभहत्यास्त्र (श्रेयांक ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)</li> <li>• मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक ३ - साभहत्याप्रवाहांचा अभ्यास : ग्रामीर साभहत्याप्रवाह आभर महानगरी साभहत्याप्रवाह (२ श्रेयांक, ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका)</li> </ul>	(खालीलपैकी कोर्तीही एक अभ्यासपत्रका भनवडता येईल.) १. मराठी व्याकरर् २. उत्तरआधुभनक मराठी साभहत्या ३. लोकभप्रय साभहत्या (श्रेयांकने ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)							
<b>Cum Cr.</b>	48	8	18	12	8+6	8+4+2	8+6+4	132	
<b>Exit option: Award of UG Degree in Major with 132 credits OR Continue with Major and Minor</b>									

[Abbreviation - OE – Open Electives, VSC – Vocation Skill Course, SEC – Skill Enhancement Course, (VSEC), AEC – Ability Enhancement Course, VEC – Value Education Course, IKS – Indian Knowledge System, OJT – on Job Training, FP – Field Project, CEP – Continuing Education Program, CC – Co-Curricular, RP – Research Project ]

**Sem. – I**

Name of the course: **नाटक या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास**

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	नवान िंक्षभक धारर् २०२०नुसार कला पदवासाठा मराठा मुख्य भवय भनवडर्ाया भवद्यार्थ्यांना पभहल्या सत्रात 'नाटक या साभहल्यप्रकाराचा अभ्यास' ही अभ्यासपभत्रका अध्ययनासाठी असेल. प्राचीन काळापासून भारतीय व पािात्त्य परंपरेत 'नाटक' हा एक महत्त्वाचा साभहल्यप्रकार राभहला आहे. मराठी भार्ेतही नाटक या महत्त्वाच्या साभहल्यप्रकाराची समृद्ध परंपरा आहे. म्हर्नू मराठी भार्ा आभर् साभहल्यचे अध्ययन करर्ाया भवद्यार्थ्यांसाठी नाटक या साभहल्यप्रकाराचे अध्ययन महत्त्वाचे ठरते. 'नाटक या साभहल्यप्रकाराचा अभ्यास' या अभ्यासपभत्रकेत 'नाटक' या साभहल्यप्रकाराचे ताभत्वक स्वरूप व भनवडलेल्या नाट्य साभहल्यकृतीचा अभ्यास अध्ययनासाठी असेल.
2.	Vertical	Major Mandatory
3.	Type	Theory
4.	Credit	04 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	60
6.	Marks Allotted	100
7.	Course Objectives	१. नाटक या साभहल्यप्रकाराचा सकल्पना समजून घर्े. २. नाटक या साभहल्यप्रकाराच्या स्वरूपवैभिष्ट्यांचा पररचय करून देर्े. ३. नाटक या साभहल्यप्रकाराच्या संभहता आभर् प्रयोग या दोन अंगांचा पररचय करून देर्े. ४. भवद्यार्थ्यांना नाटकाचा आय समजून घेता येर्े, रसग्रहर् व भवश्लेर् करता येर्े.
8.	Course Outcomes	१. नाटक या साभहल्यप्रकाराचा सकल्पना भवद्यार्था समजून घेताल. २. नाटक या साभहल्यप्रकाराचे वेगळेपर भवद्यार्थ्यांना भिकता येईल. ३. भवद्यार्थ्यांना नाटक या साभहल्यप्रकाराची रचनावैभिष्ट्ये समजून घेता येतील. ४. नाटकातील व्िी, समाज, संस्कृती, राजकारर्, भहतसंबंध, भवचारसरर्ी इत्यादीचे भवद्यार्थ्यांना भवश्लेर् करता येईल, त्याभवर्षीचे भान भनमाणर् होईल.
9.	Modules	<b>घटक १ : नाटक या साहित्यप्रकाराच ताहावक हािचन</b> <b>अ) नाटक या साहित्यप्रकाराचे सर्िरूप</b> १. नाटकाची संकल्पना, नाटकाची दोन रुपे : संभहता व प्रयोग २. नाट्य संभहतेतील घटक : भवर्षसत्र, संभवधानक (कथानक), पात्र, संवाद, भार्ा, काल-अवकाि, रंगसचूना. <b>आ) नाटकाचे प्रकार</b> १. िोकाभत्मका (Tragedy), सुखाभत्मका (Comedy), प्रहसन (Farce), अभतरंभजत नाट्य (Melodrama), वगनाट्य, च्ण नाट्य, दीघाणक, एकांभकका

		<p>(६० भमभनटाच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>घटक २ : नाटकाच्या संहितेचा अभ्यास १</b> भवच्छा माझी पुरी करा - वसंत सबनीस (६० भमभनटाच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>घटक ३ : नाटकाच्या संहितेचा अभ्यास २</b> ढोलताळी - चं.प्र. देिपांडे (६० भमभनटाच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>घटक ४ : दोन एकांककांचा अभ्यास</b> १. उतारा - प्रेमानंद गज्जी २. आकडा - राजकुमार तांगडे (६० भमभनटाच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p>
10.	Text books	<ul style="list-style-type: none"> <li>• भवच्छा माझी पुरी करा, वसंत सबनीस, कॉभन्टनेन्टल प्रकांिन, पुर्े, १९९४</li> <li>• ढोलताळी, चं. प्र. देिपांडे, लोक वाङ्मय गृह, मंुबई, २००८</li> <li>• उतारा, प्रेमानंद गज्जी, समग्र एकांकका, प्रेमानंद गज्जी, भवजय प्रकांिन, नागपूर, २०११</li> <li>• आकडा, आकडा आभर् इतर एकांकका, राजकुमार तांगडे, जनिी वाचक चळवळ, औरंगाबाद</li> </ul>
11.	Reference books	<p>१. नाटकातील भचन्ह, राजाव नाईक, स्मरणप्रकांिन, ठार्, १९९४</p> <p>२. भारतीय प्रयोगकलांचा पररचय व इभतहास : नाट्य, राजीव नाईक, प्रवीर् भोळे, लोकवाङ्मय गृह, मंुबई, २०१०</p> <p>३. मराठी वाङ्मयकोि : खंड-४ (समीक्षा-संज्ञा), (संपा.) भवजया राज्याध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साभहल्य संस्कृती मंडळ, मंुबई, २००२</p> <p>४. वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोि, (संपा.) प्रभा गर्ोरकर आभर् अन्य, पॉप्युलर प्रकांिन, मंुबई, २००१</p> <p>५. नाटक : एक वाङ्मयप्रकार, दत्ता भगत; पिवंतराव चव्हार मुि भवद्यापीठ, नाभिक, २००२</p> <p>६. रङ्नायक, (संपा.) राजीव नाईक आभर् इतर, आभवष्टकार प्रकांिन, मंुबई, १९८८</p> <p>७. नाटक आभर् रंगभमी पररभर्ासंग्रह, भवलास खोले; , महाराष्ट्र राज्य साभहल्य संस्कृती मंडळ मंुबई, २०२०</p> <p>८. मराठी रंगभमीच्या तीस रात्री : मकरंद साठे - खंड १, २, ३, पॉप्युलर प्रकांिन, मंुबई, २०११</p> <p>९. मराठी नाटक आभर् रंगभमीचा इभतहास (आरंभापासून १९९० पर्यांत), प्रा. दत्ता भगत, महाराष्ट्र राज्य साभहल्य आभर् संस्कृती मंडळ, मंुबई, २०१९</p> <p>१०. An Anatomy of Drama, Martin Esslin, Hill &amp; Wang, New York, 1977</p> <p>११. The Elements of Drama, Styan J.L., Cambridge University Press, London, 1960</p> <p>१२. ढोलताळी, िीतल पावसकर भोसले, नवअनुष्टुभ, जानेवारी - फेब्रुवारी २००८</p> <p>१३. ढोलताळी या नाटकावरील संभहता भवश्लेर्, नाटक कालचं आभर् आजचं, मराठी</p>

		<p>भवभाग, मुंबई भवद्यापाठ आभर् सायन प्रकाशन, भडसबर २०११  १४. ढोलताळी : अस्सल प्रायोभगकतेचा अनुभव देरारी संभहता, नाटक सांगोपांग,  नीलकंठ कदम, िबदालय प्रकाशन, २०२३  १५. अंक एकांक, (संपा.) म.द. हातकलंगरकर आभर् इतर, मॅजेभस्टक प्रकाशन, मुंबई  १६. भमसा Online गप्पा - ७ : राजकुमार तांगडे  <a href="https://youtu.be/uTAUIMKM5rM?si=GdaKZp66v1I32IsB">https://youtu.be/uTAUIMKM5rM?si=GdaKZp66v1I32IsB</a></p>
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वळ दान तास)
13.	<p><b>अतगत चाचणा पराक्षा : ४० रूण</b>  चाचरी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन /  भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् /  प्रश्नमंजर्ा  उपरोी कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून  अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष  उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>	
14.	<p><b>बाहगत परीक्षा : ६० रूण</b> (वळ दान तास)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे सहा प्रश्न द्यावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही चार प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>• पभहले चार प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले दीघोत्तरी प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>• प्रश्न क्र. ५ स्नाघटकांवर आधाररत भटपांचा असावा. (चारपैकी दोन) गुर १५</li> <li>• प्रश्न क्र. ६ स्नाघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. ( गुर १५)</li> </ul>	

Name of the course: **हिनोदी साहित्याचा पररचय**

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	आधुभनक मराठा साभहत्यात भवनादा लखनाचा समृद्ध परपरा आहे. समाजजावनाताल भवसंगतीवर नेमके बोट ठेवत हसवता हसवता वाचकांचे प्रबोधन करारे लेखन अनेक लेखकांनी आपापल्या काळात समथणपरे केले आहे. या परंपरेची भवद्यार्थ्यांना ओळख द्यावी आभर् भवनोदाचे रसग्रहर् करता करता त्यामागील ममणग्राही भवभक्तक वृत्ती समजनू घेता यावी हे या अभ्यासपभत्रकेचे प्रयोजन आहे.
2.	Vertical	Major Mandatory
3.	Type	Theory
4.	Credit	02 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	30
6.	Marks Allotted	50
7.	Course Objectives	१. आधुभनक मराठा साभहत्याताल भवनादा लखनाच्या परपराचा पररचय करून दर्. २. या परंपरेतील भवनोदाची वैभिष्ट्ये समजनू घेरे. ३. भवनोदाचे वेगवेगळ्या काळ आभर् पररभस्थतीतील उपयोजन लक्षात घेरे. ४. रंजनातनू प्रबोधनाकडे जार्ान्या प्रगल्भ भवनोदाची समज भवकभसत कररे.
8.	Course Outcomes	१. भवद्यार्थ्यांना आधुभनक मराठा साभहत्याताल भवनादा लखनाच्या परपराचा पररचय होईल. २. भवद्यार्थ्यांना या परंपरेतील भवनोदाची वैभिष्ट्ये आत्मसात करता येतील. ३. भवद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या काळात आभर् पररभस्थतीत भवनोदाचे केले गेलेले उपयोजन ज्ञात होईल. ४. रंजनातनू प्रबोधनाकडे जार्ान्या प्रगल्भ भवनोदाची समज भवकभसत होईल.
9.	Modules	घटक एक : भवनादा साभहत्य - स्वरूपभावर (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १  घटक दोन : मराठीतील भनवडक भवनोदी साभहत्य : १. श्री. कृ. कोल्हटकर - कुलपू २. भचं.भव. जोीी - सरकारी पाहुरे ३. आचायण अत्रे - कावळ्यांची िळा ४. बाळ गाडगीळ - पाण्यासाठी दाही भदि ५. द. मा. भमरासदार - माझ्या बापाची पेंड ६. िंकर पाटील - भधंड ७. वामन होवाळ - भहसका ८. मंगला गोडबोले - वृद्धभारती ९. मुकुंद टांकसाळे - माभसक भभवष्ट्य १०. द्वारकानाथ संझभगरी - डाय इटींग की डायभटंग (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १

10.	Text books	N.A.
11.	Reference books	<p>१. भवनाद : तत्त्व आभर् स्वरूप, गा. मा. पवार, माज प्रकांिन गृह, मुंबई.</p> <p>२. मराठी भवनोद : भवभवध आवष्टकार रूपे , गो. मा. पवार, पांयुलर प्रकांिन, मुंबई.</p> <p>३. मराठी भवनोद, उर्ा कुलकर्ी, श्रीभवद्या प्रकांिन, पुर्े.</p> <p>४. भवनोद तत्त्वज्ञान, बाळ गाडगीळ, भदलीपराज प्रकांिन, पुर्े.</p> <p>५. भवनोद गाथा, प्र. के. अत्रे, परचुरे प्रकांिन मंभदर, मुंबई.</p> <p>६. मराठी वाङ्मयाचा इभतहास - खंड सातवा (१९५० - २०००) भाग भतसरा. ( संपा.) रा.</p> <p>ग. जाधव, महाराष्ट्र साभहत्य पररर्द, पुर्े, २०१०</p> <p>७. साभहत्य - अध्यापन आभर् प्रकार (वा. ल. कुळकर्ी गौरवग्रंथ), (संपा.) श्री. पु. भागवत, सुधार रसाळ, मंगेि पाडगावकर, भिल्या तेंडुलकर, अंजली कीतणने, पांयुलर प्रकांिन आभर् मौज प्रकांिन, मुंबई १९८७</p> <p>८. भधंड, िंकर पाटील, मेहता पभबलभिंंग हाऊस, पुर्े, चौथी आवृत्ती (पुनमुणद्रर), २००९</p> <p>९. बेनवाड , वामन होवाळ, १९७३</p>
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वळ एक तास)
13.	<p><b>अतगत चाचणा पराक्षा : २० रुण</b></p> <p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजरूा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>	
14.	<p><b>बाहगत पराक्षा : ३० रुण (िंळ एक तास)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येकी १५ गुर्ांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>• पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुर्ांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>• भतसरा प्रश्न ःघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>	

Name of the course: **मराठी भाषा आहण संर्णक - १**

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	आजच युग ह संगकाच युग मानल जात. आजच्या काळात मानवा जावनाचा बहुतां भाग संगकाने व्यापलेला आहे. तसेच भारतात संगर्कीय व्यवहारांचा बहुतां भाग हा इंग्रजी भार्नेच व्यापलेला आहे. संगर्कावर स्थाभनक भार्ा न वापरल्याने भारतीय स्थाभनक भार्ांचा भवकास खंडूट िकतो आभर् त्या केवळ बोली म्हर्नु तग धरून राहू िकतात. संगर्काला कळर्ारी मराठी भार्ा (देवनागरी भलपी) संगर्कामध्ये किी कायाणभन्वत करायची आभर् युभनकोडप्रर्ीत मराठी टंकलेखन कसे करायचे याचा प्राधान्याने भवचार व्हावा म्हर्नु हा अभ्यासक्रम तयार करण्यात आला आहे. मराठी भार्ेच्या समयोभचत वापरासाठी, संगर्कावर हुकूमत भमळवण्यासाठी तसेच संगर्कावरील मराठी भार्ेचा वापर अभधकाभधक वाढवण्यासाठी हा अभ्यासक्रम उपयुि ठरू िकतो.
2.	Vertical	Vocational Skill Course
3.	Type	Theory + Practical
4.	Credit	02 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester) (1 credit = 30 Hours for Practical in a semester)
5.	Hours Allotted	45
6.	Marks Allotted	50
7.	Course Objectives	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. मराठी भार्ा आभर् संगक याची मंत्रा घडवून आर्े.</li> <li>2. सोिल मीभडया आभर् भडभजटल डोमेनी भवद्यार्थ्यांना पररभचत करर्े.</li> <li>3. भवद्यार्थ्यांना स्वतःचे PPT सादरीकरर् बनभवण्यासाठी सक्षम करर्े.</li> <li>4. व्यावसाभयक हेतूसाठी सोिल मीभडया आभर् मराठी युभनकोड वापरण्याच्या दृष्टीने भवद्यार्थ्यांची कौिल्ये भवकभसत करर्े.</li> <li>5. भवद्यार्थ्यांना सोिल मीभडया आभर् युभनकोड वापर, फायदे आभर् जोखीम याबद्दल जागरूक करर्े.</li> </ol>
8.	Course Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. भवद्यार्थी युभनकोड टंकलेखन करू िकतील.</li> <li>2. भवद्यार्थ्यांकडे बलॉग भकंवा सोिल मीभडया खाते प्रभावीपर्े सुरू करण्याची आभर् चालवण्याची कौिल्ये असतील.</li> <li>3. भवद्यार्थी त्यांच्या सादरीकरर्ाद्वारे वैयभिक आभर् व्यावसाभयक प्रगती साधण्यास सक्षम बनतील.</li> <li>4. भवद्यार्थी युभनकोड आभर् PPTचा वापर फायदेीर तरीही सुरभक्षत मागांनी करू िकतील.</li> </ol>

9.	Modules	घटक एक : युभनकोड टकलखन आभर् पावर पाइंट सादराकरर्: पररचय (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १
		घटक दान : युभनकोड टकलखन आभर् पावर पाइंट सादराकरर्- प्रात्यभक्षक (६० भमभनटांच्या ३० ताभसका) श्रेयांकन १
10.	Text books	N.A.
11.	Reference books	१. आधुभनक माभहती तंत्रज्ञानाच्या भवक्षात : दीपक भिकरपरू, उज्वल मराठे, उत्कर्ण प्रकाशिन, पुरे, २०१७. २. युभनकोड : तंत्र आभर् मंत्र, माधव भिरवळकर, संगर्क प्रकाशिन, पुरे, २०१०. ३. युभनकोड व संगर्काविर मराठीचा वापर (पुभस्तका), राममोहन खानापूरकर, मराठी अभ्यास केंद्र, ठाणे. ४. <a href="https://rmvs.marathi.gov.in/48">https://rmvs.marathi.gov.in/48</a> ५. मायक्रोसॉफ्ट पावरपाइंट - भवभकपीभडया - Wikipedia <a href="https://g.co/kgs/KWtcty">https://g.co/kgs/KWtcty</a> ६. <a href="https://drive.google.com/file/d/1exB-EdkNgRj1FJ-0hm9TuimaqqV1SG2Z/view?usp=sharing">https://drive.google.com/file/d/1exB-EdkNgRj1FJ-0hm9TuimaqqV1SG2Z/view?usp=sharing</a>
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वेळ एक तास)
13.	<b>अंतगत चाचणा पराक्षा : २० रूण</b> चाचणी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजरी उपरोक्ती कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भक्वे ऑनलाईन पद्धती)	
14.	बभहगणत पराक्षा ३० गुर (वेळ एक तास) <ul style="list-style-type: none"><li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थ्याणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li><li>• पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li><li>• भतसरा प्रश्न स्णाघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li></ul>	

Name of the course: **मुलाखत: पूंगितयारी आहण शबदांकन कौशल्य**

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	भवद्याथयाना भवभवध काळ्याचा पररचय करून दर् ह नव िक्षभक धारर् २०२० मध्य अधीरेभखत केलेले एक महत्वाचे सत्रू आहे. हे सत्रू प्रमाभतू मानून भवद्यार्थयांमधील लेखनकौल्य आभर् संभार्कौल्य भवकभसत करण्यास परूक िक्षभर्क वातावरर् भनमाणर् होईल अा प्रकारच्या अभ्यासपभत्रकांची आखर्ी करण्यात आली आहे. प्रस्तुत अभ्यासपभत्रकेत मुलाखत घेरे आभर् िबदांकन कररे या प्रभक्रयांी संबंभधत कौल्यंचा, भवित्तः भाभर्क कौल्यंचा पररचय करून देरेारे अभ्यासघटक भनभित करण्यात आले आहेत. या कौल्यंचा सैद्धान्तक आभर् उपयोभजत स्वरूपातील िक्षभर्क अनुभव घेण्याची संधी या अभ्यासपभत्रकेअंतगणत भवद्यार्थयांना उपलब्ध होरेार आहे. मुलाखत घेरे आभर् िबदांकन कररे या प्रभक्रयांी संबंभधत कौल्यंना व्यावसाभयक पातळीवर महत्वाचे स्थान आहे. या अभ्यासपभत्रकेचे अध्ययन करताना भवद्यार्थयांना प्राप्त होरेारे अनुभव त्यांना संबंभधत भाभर्क कौल्यंचे व्यावसाभयक उपयोजन करण्यासाठी प्रेरर्ा देऊ िकतील.
2.	Vertical	Skill Enhancement Course
3.	Type	Theory
4.	Credit	02 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	30
6.	Marks Allotted	50
7.	Course Objectives	१. भवद्याथयाना मुलाखत या सभार्प्रकाराच्या स्वरूपाचा पररचय करून दर्. २. मुलाखतकाराने करावयाच्या पवूणतयारीची भवद्यार्थयांना ओळख करून देरे. ३. भवद्यार्थयांना िबदांकन ही संकल्पना आभर् िबदांकन करण्यासाठी आवश्यक असर्ात्या कौल्यंचा पररचय करून देरे. ४. भवद्यार्थयांना प्रत्यक्ष िबदांकन करण्यासाठी प्रोत्साभहत कररे.
8.	Course Outcomes	१. भवद्याथयाना मुलाखत या सभार्प्रकाराच्या स्वरूपाचा पररचय हाइल. २. मुलाखतकाराने करावयाच्या पवूणतयारीची भवद्यार्थयांना ओळख होईल. ३. भवद्यार्थयांना िबदांकनाची संकल्पना आभर् िबदांकन करण्यासाठी आवश्यक असर्ारी कौल्ये पररभचत होतील. ४. भवद्यार्थयांना प्रत्यक्ष िबदांकन करण्यासाठी प्रेरर्ा भमळेल.
9.	Modules	घटक एक : मुलाखत - पवूणतयारा (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १  घटक दोन : िबदांकन : संकल्पना, स्वरूपभविर् आभर् िबदांकनांच्या प्रकारांचा  पररचय (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १
10.	Text books	N.A.

11.	Reference books	<ol style="list-style-type: none"> <li>१. 'बिदाकन', बिदरूचा, आगस्ट, २०१८</li> <li>२. आम्हीही इभतहास घडवला, उभमणला पवार, मीनाक्षी मन्, सुगावा प्रकाशिन, १९८१</li> <li>३. बिदांकन, नीभतन दत्तात्रेय आरेकर, भडंपल पभबलकेनि, मुंबई, २०२२</li> <li>४. माझं भक्षभतज, नीभतन दत्तात्रेय आरेकर, अरु बिवते(संपा.), भडंपल पभबलकेनि, मुंबई, २०२२</li> <li>५. 'मास्तरांची सावली', बिदांकन -नेहा सावंत, भडंपल पभबलकेनि, मुंबई, २०१४</li> <li>६. 'सांगायची गोष्ट म्हर्जे', बिदांकन- नेहा सावंत, भडंपल पभबलकेनि, मुंबई, २०१२</li> <li>७. मी तो हमाल, आप्पा कोरपे, बिदांकन - अभश्वनी कावळे, बिदालय प्रकाशिन, श्रीरामपरू, २०१५</li> <li>८. पोलादी बाया, भदपा पवार, हररती प्रकाशिन, पुणे</li> <li>९. व्यावहारक मराठी, ल.रा. नभसराबादकर, भार्भावकास संशोधन संस्था, कोल्हापरू, २०२३</li> </ol>
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वेळ एक तास)
13.	<p><b>अतगत चाचणा पराक्षा : २० रूण</b></p> <p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>	
14.	<p>बभहगणत परीक्षा 30 गुर (वेळ एक तास)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>• पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>• भतसरा प्रश्न स्नाघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>	

**Sem. – II**

Name of the course: **कहिता या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास**

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	<p>नवान िंक्षभक धारर् २०२० नुसार कला पदवासाठा मराठा मुख्य भवय भनवडर्ाच्या भवद्यार्थ्यांना दुसऱ्या सत्रात 'कभवता या साभहत्यप्रकाराचा अभ्यास' ही अभ्यासपभत्रका अध्ययनासाठी असेल.</p> <p>प्राचीन काळापासून भारतीय व पािंत्य परंपरेत तसेच जगातील ःणा बोलल्या, भलभहल्या जार्ाच्या भार्ेत कभवता, गीत, गार्े हा एक महत्वाचा भलभखत, मौभखक रचनाप्रकार आढळून येतो. मराठी भार्ेतही कभवता, गीत, गाण्याची समृद्ध आभर् वैभवध्यपरूण परंपरा आहे. तसेच आधुभनक मराठी भार्ेतही 'कभवता' हा महत्वाचा साभहत्यप्रकार म्हर्नु अभस्तत्वात आहे. म्हर्नु मराठी भार्ा आभर् साभहत्याचे अध्ययन करर्ाच्या भवद्यार्थ्यांसाठी 'कभवता' या साभहत्यप्रकाराचे अध्ययन महत्वाचे ठरते. 'कभवता या साभहत्यप्रकाराचा अभ्यास' या अभ्यासपभत्रकेत कभवता या साभहत्यप्रकाराचे ताभत्वक स्वरूप आभर् मराठीतील महत्वाच्या व वैभवध्यपरूण अभभव्िी असलेल्या भनवडक कवी - कवभयर्त्रींच्या कभवता अध्ययनासाठी असतील.</p>
2.	Vertical	Major Mandatory
3.	Type	Theory
4.	Credit	04 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	60
6.	Marks Allotted	100
7.	Course Objectives	<p>१. कभवता या साभहत्यप्रकाराचा सकल्पना समजर्.</p> <p>२. कभवता या साभहत्यप्रकाराच्या स्वरूपवैभिष्ट्यांचा पररचय करून देर्े.</p> <p>३. कभवता या साभहत्यप्रकाराच्या रचनावैभिष्ट्यांचा पररचय करून देर्े.</p> <p>४. भवद्यार्थ्यांना कभवता या साभहत्यप्रकाराचा आिय समजर्े, रसास्वाद घेता येर्े व भवश्लेर् करता येर्े.</p>
8.	Course Outcomes	<p>१. कभवता या साभहत्यप्रकाराचा सकल्पना भवद्यार्थ्यांना समजल.</p> <p>२. कभवता या साभहत्यप्रकाराचे अन्य साभहत्यप्रकारांपेक्षा असलेले वेगळेपर भवद्यार्थ्यांना भिकता येईल.</p> <p>३. भवद्यार्थ्यांना कभवता या साभहत्यप्रकाराची रचनावैभिष्ट्ये समजून घेता येतील.</p> <p>४. कभवतेतील भावना, संवेदना, भावाभभव्िी, समाज, संस्कृती, राजकार, भहतसंबंध, भवचारसरर्ी इत्यादी संदभांचे भान भवद्यार्थ्यांना येईल. तसेच त्यांचे भवश्लेर् करण्याची क्षमता भवद्यार्थ्यांमध्ये भनमाणर् होऊ िकेल.</p>

9.	Modules	<b>Module 1. ( घटक १ ) : काहता या साहल्यप्रकाराच ताहावक</b> १. कभवता या साभहल्यप्रकाराची संकल्पना २. कभवता या साभहल्यप्रकाराची रचना वैभिष्ठये ३. कभवतेच्या संभहतेतील घटक ४. कभवतेचे प्रकार उपप्रकर (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १
----	---------	--

**Module 2. ( घटक २ ) : चार किा - किहयत्राच्या प्रत्येका तान काहता**

अ) जोतीराव फुले

१. नीभत (अखंड १,२,३)
२. समाधान (अखंड १,२,३)
३. उद्योग (अखंड १,२,३)

आ) केविसुत

१. नवा भिपाई
२. झपझाण
३. हरपले श्रेय इ)

ब) बभर्बाई चौधरी

१. किले काय म्हनु नही
२. आता माझा माले जीव
३. धरत्रीले दंडवत ई)

बालकवी

१. श्रावर्मासी ह्यामानसी
२. फुलरार्ी
३. उदासीनता

(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १

**Module 3. ( घटक ३ ) : चार किी - किहयत्रीच्या प्रत्येकी तीन कहिता**

अ) बा० सी० मढेकर

१. आला आर्ाढ श्रावर्
२. कुभर् मारावें कूर्ी मारावें
३. आहे बुद्धीी

इमान आ) इंभदरा संत

१. एक जरा ना...
२. नको नको रे पावसा
३. सांगावा

इ) भवंदा करंदीकर

१. माझ्या मना बन दगड
२. कावेरी डोंगरे
३. साठीचा गझल

ई) नारायर् सुवे

१. दोन भदवस
२. त्यानें यावें
३. सयूणकुलातील लोक

(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १

**Module 4. ( घटक ४ ) : चार किी - किहयत्रीच्या प्रत्येकी तीन कहिता**

अ) भवठुल वाघ

१. भतफन

		<p>२. खापराच भदव ३. मेंढरं आ) नामदेव ढसाळ १. शित पेटलेल्या अगभर्त सयांनो २. माझी मऊभोर स्वच्छ भपसे ३. डॉ. आंबेडकर १९९५ इ) अनुराधा पाटील १. माझ्या डोळ्यांसमोरून सरकत जातात २. पोरी ३. बाई तसं तर ई) वाहरू सोनावर्े १. स्टेज २. आई, पभहली लढाई आपलीच ३. जीवनाचा िोध घेताना (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p>
10.	Text books	• N.A.
11.	Reference books	<p>१. कभवतभवया, वसत आबाजा डहाक, स्वरूप प्रकांिन, आरगाबाद, १९९९ २. कभवता : संकल्पना, भनभमणती आभर् समीक्षा, वसंत पाटर्कर, मंुबई भवद्यापीठ व अनुभव प्रकांिन, मंुबई, १९९५ ३. कभवतेचा िोध, वसंत पाटर्कर, मौज प्रकांिन, मंुबई, २०११ ४. कभवता आभर् प्रभतमा, सुधीर रसाळ, मौज प्रकांिन, मंुबई ५. साभहत्य : अध्यापन आभर् प्रकार (वा. ल. कुलकर्ी गौरव ग्रंथ) पॉप्युलर प्रकांिन, मंुबई. ६. मराठी वाङ्मयकोि : खंड-४ (समीक्षा-संज्ञा), (संपा.) भवजया राज्याध्यक्ष, म.रा. सा. सं. मंडळ, मंुबई, २००२ ७. वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोि, (संपा.) प्रभा गर्ोरकर आभर् अन्य, पॉप्युलर प्रकांिन, मंुबई, २००१</p>
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वेळ दान तास)
13.	<p><b>अतगत चाचणा पराक्षा : ४० रुण</b> चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मल्ूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>	
14.	<p><b>बाहगत पराक्षा : ६० रुण (िळ दान तास)</b> • प्रत्येकी १५ गुर्ांचे सहा प्रश्न द्यावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही चार प्रश्न सोडवावेत. • पभहले चार प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुर्ांचे अंतगणत पयाणय असलेले दीघोत्तरी प्रश्न भवचारावेत.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रश्न क्र. ५ स्नाघटकांवर आधाररत भटपाचा असावा. (चारपका दान) गुर १५</li> <li>• प्रश्न क्र. ६ स्नाघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. ( गुर १५)</li> </ul>
15.	

Name of the course: **व्यहचत्रणपर साहित्याचा अभ्यास**

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	मराठी वाङ्मयातील 'लभलत गद्या'चा परंपरा प्रदाघण काळापासून सुरू आहे. लभलत गद्यातील अनेक उपप्रकारांपैकी 'व्यभिचत्रे' हा महत्त्वाचा प्रकार आहे. मराठीतील प्रथमतयि लेखकांनी हाताळलेला आभर् लोकभप्रय ठरलेला हा प्रकार आजही वेगवेगळ्या रूपात महत्त्वाचा ठरतो. व्यभिकेंद्री असूनही सामाभजक वृत्ती-प्रवृत्तीवर प्रकाि टाकण्याची क्षमता त्यात असल्याने व्थी आभर् समाज यांतील परस्परनात्याचे भवद्यार्थ्यांना आकलन होऊ िकते. व्यभिचत्रे या लेखनप्रकाराची वैभिष्ट्ये आभर् िली भवद्यार्थ्यांना समजून घेता यावी ही या अभ्यासपभत्रकेमागील भभूमका आहे.
2.	Vertical	Major Mandatory
3.	Type	Theory
4.	Credit	02 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	30
6.	Marks Allotted	50
7.	Course Objectives	१. मराठी साभहत्यातील 'व्याभचत्र' या लेखनप्रकाराचा पररचय करून दर्. २. या लेखनप्रकाराची वैभिष्ट्ये आभर् िली समजून घेरे. ३. सामाभजक भान भवकभसत करण्यात या लेखनप्रकाराचे योगदान समजून घेरे. ४. या लेखनाच्या वैभिष्ट्यांचा गद्यलेखनात वापर करण्यासाठी भवद्यार्थ्यांना प्रवृत्त कररे.
8.	Course Outcomes	१. भवद्यार्थ्यांना मराठी साभहत्यातील 'व्याभचत्र' या लेखनप्रकाराचा पररचय हाईल. २. भवद्यार्थ्यांना या लेखनप्रकाराची वैभिष्ट्ये आभर् िली आत्मसात करता येईल. ३. या अभ्यासपभत्रकेच्या माध्यमातून व्थी आभर् समाज यांच्यामधील परस्परनात्याचे भवद्यार्थ्यांना आकलन होईल. ४. भवद्यार्थ्यांना व्यभिचत्रपर गद्यलेखनाच्या वैभिष्ट्यांचा वापर करण्याची प्रेर्रा भमळेल.
9.	Modules	घटक एक : लभलत गद्य - व्याभचत्र - सकल्पना व स्वरूप (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १ घटक दोन : आप्त - अभनल अवचट (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १
10.	Text books	आप्त - अभनल अवचट
11.	Reference books	१. लभलत गद्याचे ताभत्वक स्वरूप आभर् मराठी लघुभनबधाचा इभतहास, आनद यादव, मेहता पभबलभिग हाऊस, पुरे, १९९५ २. मुिगद्य : संकल्पना आभर् उपयोजन, भव. िं. चौगुले, मॅजेभस्टक प्रकािन, मुंबई, २००८ ३. जागभतकीकररंनंतरचे मराठी साभहत्य - प्रा. प्रल्हाद लुलेकर गौरवग्रंथ, (संपा.) नागनाथ कोत्तापल्ले आभर् दत्ता भगत, सायन पभबलकेिन, पुरे, २०१७

		<p>४. मराठी वाङ्मयाचा इभतहास - खड सातवा (१९५० -२०००) भाग भतसरा. ( सपा.) रा. ग. जाधव, महाराष्ट्र साभहलत पररर्द, पुरे, २०१०</p> <p>५. व्यभिचत्रर्पर साभहलतयाचा अभ्यास : आजचे मराठी लभलत गद्य काही भवचार, वा. ल. कुलकर्ी, मराठी साभहलत पभत्रका, पुरे, १९६१</p> <p>६. साभहलत - अध्यापन आभर् प्रकार (वा. ल. कुळकर्ी गौरवग्रंथ), (संपा.) श्री. पु. भागवत, सुधार रसाळ, मंगेि पाडगावकर, भिल्या तेंडुलकर, अंजली कीतणने, पॉप्युलर प्रकािन आभर् मौज प्रकािन, मंुबई १९८७</p> <p>७. वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोि, संपा. प्रभा गर्ोरकर, वसंत आबाजी डहाके व इतर, पॉप्युलर प्रकािन, मंुबई,२००१</p>
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वेळ एक तास)
13.	<p><b>अतगत चाचणा पराक्षा : २० रूण</b></p> <p>चाचरी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजरुा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>	
14.	<p><b>बाहगत पराक्षा : ३० रूण (वेळ एक तास)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>• पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>• भतसरा प्रश्न स्नाघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>	

Sr	Heading	Particulars
15.	Description of course	मराठी हा अनक दाांत बालला जार्ारा भार्ा आह जा आजच्या भडभजटल जगात लोकांना जोडते. सोिल मीभडया आपल्या वैयभिक आयुष्ट्यात अभभव्यि होण्यासाठी महत्वाची भभूमका बजावते. आजच्या भडभजटल युगात युभनकोड लेखन केवळ व्यावसाभयक जगात आपल्याला मदत करत नाही, तर वैयभिक अभभव्यिसाठी वापरल्या जार्ान्या अनेक प्लॅटफॉम्समध्ये ते आपल्याला उपयोगी ठरते. सोिल मीभडया तसेच वैयभिक अभभव्यिमध्ये संप्रेर् कौिल्ये भवकभसत करण्यासाठी हा अभ्यासक्रम आहे. यामध्ये भवद्यार्थ्यांचे लेखन कौिल्य सुधारणे, संगर्कािी मराठीतनू मैत्री होणे अपेभक्षत आहे. सामाभजक क्षेत्रात आपले कौिल्य सादरीकरर्ाच्या माध्यमातनू दाखवता येणे अपेभक्षत आहे. भवद्यार्थ्यांची रोजगारक्षमता वाढवणे आभर् स्थाभनक क्षेत्रात अत्यंत आवश्यक असलेली धार देणे, राष्ट्रीय आभर् जागभतक बाजारपेठांत काम करण्यास भवद्यार्थ्यांना तयार करणे, यादृष्टीने या अभ्यासपभत्रकेचा आराखडा तयार केला आहे.
16.	Vertical	Vocational Skill Course
17.	Type	Theory +Practical
18.	Credit	02 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester) (1 credit = 30 Hours for Practical in a semester)
19.	Hours Allotted	45
20.	Marks Allotted	50
21.	Course Objectives	१. भवद्यार्थ्यांना सगकावर मराठी भार्ाचा अभधकाभधक वापर करण्यासाठी प्रवृत्त करणे. २. भवद्यार्थ्यांना डीटीपी करण्यास भिकवणे. ३. भवद्यार्थ्यांना त्यांचे स्वतःचे सादरीकरर् युभनकोड माध्यमातून करण्यास सक्षम करणे. ४. भवद्यार्थ्यांना लेखनाचे भवभवध ले-आउट भिकभवणे.
22.	Course Outcomes	१. सगकावर मराठी भार्ाचा अभधकाभधक वापर करण्याच्या सदभाणत भवद्यार्था जागरूक होतील. २. भवद्यार्थ्यांकडे डीटीपी प्रभावीपणे वापरण्याची कौिल्ये असतील. ३. भवद्यार्थी युभनकोडचा वापर फायदेिीर तरीही सुरभक्षत मागांनी करू िकतील. ४. भवद्यार्थी सादरीकरर्ासाठी अक्षरजुळर्ी आभर् मांडर्ीचा (layout) वापर करू िकतील.

23.	Modules	घटक एक : डीटीपी(Desktop Publishing), अक्षरजुळर्ी आभर् मांडर्ी (layout) : पररचय (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १  घटक दोन :
		डाटापी (Desktop Publishing), अक्षरजुळर्ा आभर् मांडर्ा (layout) याचा प्रात्यभक्षकासह अभ्यास (६० भमभनटांच्या ३० ताभसका) श्रेयांकन १
24.	Text books	N.A.
25.	Reference books	१. आधुनिक माभहती तंत्रज्ञानाच्या भवश्वात : दीपक भिकरपरू, उज्वल मराठे, उत्कण प्रकांिन, पुर्े, २०१७. २. युभनकोड : तंत्र आभर् मंत्र, माधव भिरवळकर, संगर्क प्रकांिन, पुर्े, २०१०. ३. युभनकोड व संगर्कावर मराठीचा वापर (पुभस्तका), राममोहन खानापूरकर, मराठी अभ्यास केंद्र, ठार्े. ४. <a href="https://rmvs.marathi.gov.in/48">https://rmvs.marathi.gov.in/48</a> ५. मायक्रोसॉफ्ट पॉवरपॉइंट - भवभकपीभडया - Wikipedia <a href="https://g.co/kgs/KWtcty">https://g.co/kgs/KWtcty</a> ६. <a href="https://drive.google.com/file/d/1exB-EdkNgRj1FJ-0hm9TuimaqqV1SG2Z/view?usp=sharing">https://drive.google.com/file/d/1exB-EdkNgRj1FJ-0hm9TuimaqqV1SG2Z/view?usp=sharing</a>
26.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वैळ एक तास)
27.	<b>अतगत चाचणा पराक्षा : २० रुण</b> चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)	
28.	बभहगणत परीक्षा ३० गुर (वैळ एक तास) <ul style="list-style-type: none"><li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li><li>• पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li><li>• भतसरा प्रश्न स्णाघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li></ul>	

Name of the course: **हनबंधलेखन आहण मुलाखत**

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	नववर्षीय धार २०२० नुसार भव्यभनहाय काळ्याचा पररचय आभर् भवकास घडवून आर्ारा अभ्यासक्रम भनभित कररे अपेभक्षत आहे. त्यानुसार भवभवध पातळ्यांवर उपयुि ठरू िकरारी लेखनकौिल्ये आभर् संभर्कौिल्ये भवकभसत करण्यास परूक ििक्षभर्क वातावरर् भनमाणर् होईल िा प्रकारच्या अभ्यासपभत्रकांची आखर्ी करण्यास अप्रक्रम देण्यात आला आहे. प्रस्तुत अभ्यासपभत्रकेत मुलाखत देरे आभर् भनबंधलेखन या प्रभक्रयांिी संबंभधत कौिल्यांचा, प्रामुख्याने भाभर्क कौिल्यांचा पररचय करून देरे अभ्यासघटक भनभित करण्यात आले आहेत. या कौिल्यांचा सैद्धांतक आभर् उपयोभजत स्वरूपातील ििक्षभर्क अनुभव घेण्याची संधी भवद्यार्थ्यांना उपलब्ध होरे आहे. भवभवध प्रकारच्या स्पधाण परीक्षा तसेच नोकरी भमळभवण्याच्या प्रभक्रयेतील एक महत्वाचा टप्पा यादृष्टीने अनुक्रमे भनबंध भलभहरे आभर् मुलाखत देरे इत्यादी बाबींना महत्वाचे स्थान असते. या अभ्यासपभत्रकेचे अध्ययन करताना भवद्यार्थ्यांना प्राप्त होरे अनुभव त्यांना संबंभधत भाभर्क कौिल्यांचे उपयोजन करण्यासाठी परूक ठरू िकतील.
2.	Vertical	Skill Enhancement Course
3.	Type	Theory
4.	Credit	02 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	30
6.	Marks Allotted	50
7.	Course Objectives	१. भनबंधाच्या भवभवध प्रकाराचा पररचय करून देरे. २. भनबंधप्रकारानुसार बदलर्ाच्या भारेच्या स्वरूपाची ओळख भवद्यार्थ्यांना करून देरे. ३. मुलाखतीच्या तंत्रांचा पररचय भवद्यार्थ्यांना करून देरे. ४. भवद्यार्थ्यांना भनबंध भलभहण्यास आभर् मुलाखत देण्यास प्रोत्साभत कररे.
8.	Course Outcomes	१. भनबंधाच्या भवभवध प्रकाराचा भवद्यार्थ्यांना पररचय हाईल. २. भनबंधप्रकारानुसार बदलर्ाच्या भारेच्या स्वरूपाची ओळख भवद्यार्थ्यांना होईल. ३. मुलाखत देरे या प्रभक्रयेिी संबंभधत भवभवध तंत्रांचा पररचय भवद्यार्थ्यांना होईल. ४. भवद्यार्थ्यांना भनबंध भलभहण्यास आभर् प्रत्यक्ष मुलाखत देण्यास प्रेरर्ा भमळेल.
9.	Modules	घटक एक : भनबंधलेखन: भनबंधलेखनाच्या प्रकारासह सद्धाभितक पररचय व प्रत्यक्ष भनबंधलेखन (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १ घटक दोन : स्पधाण परीक्षांच्या मुलाखतीचे तंत्र व स्वरूप आभर् प्रत्यक्ष मुलाखत देरे (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १
10.	Text books	N.A.
11.	Reference books	१. व्यावहारक मराठा, ल.रा. नभसराबादकर, भार्ाभवकास सांाधन सस्था, कोल्हापरू, २०२३ २. व्यावहारक मराठी, (संपा.) स्नेहल तावरे, स्नेहवधणन प्रकांिन, पुर्े

		<p>३. व्यावहारक मराठा अध्यापनाच्या भादा, (संपा.) वसंत िंकड, ऋतू प्रकांिन, अहमदनगर, २०१२</p> <p>४. व्यावहारक मराठी, (संपा.) कल्यार् काळे, द.भद.पुंडे, भनराली प्रकांिन, पुर्े</p> <p>५. व्यावहारक मराठी, लीला गोभवलकर, जयश्री पाटकर, स्नेहवधणन प्रकांिन, पुर्े</p> <p>६. मराठी लेखन दिणन, चंद्रहास जोिी, मेहता पभबलकेििन हाऊस, पुर्े</p> <p>७. उपयोभजत मराठी, संजय लांडगे, भदलीपराज प्रकांिन, पुर्े</p> <p>८. अभनवायण मराठी, लीला गोभवलकर, के. सागर पभबलकेििन, पुर्े</p> <p>९. व्यभिमत्त्व भवकासासाठी संभार् व लेखनकौिल्ये, (संपा.) पृथ्वीराज तौर आभर् इतर, अथवण पभबलकेििन, २०१८.</p>
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वळ एक तास)
13.	<p><b>अतगत चाचणा पराक्षा : २० रुण</b></p> <p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>	
14.	<p>बभहगणत परीक्षा ३० गुर (वळ एक तास)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>• पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>• भतसरा प्रश्न स्णाघटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>	

नव्या शैक्षणिक धोरणानुसार प्रस्ताहित अभ्यासक्रम हिषय :  
मराठी

Level & Semester	MAJOR MANDATORY)/ MINOR/ ELECTIVE	Title	Credits	Time & Lectures	Topics
स्तर ४.५, सत्र एक	मुख्य अभ्यासपत्रिका - अभिनवायण  <b>(MAJOR MANDATORY)</b>	मुख्य अभ्यासपत्रिका क्रमांक एक : नाटक या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास	एकूट श्रेयांकने ४	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	<p><b>घटक १ : नाटक या साहित्यप्रकाराचे ताहविक हिचिेचन</b></p> <p>अ) नाटक या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप</p> <p>१. नाटकाची संकल्पना, नाटकाची दोन रूपे : संभहता व प्रयोग</p> <p>२. नाट्य संभहतेतील घटक : भवर्यसत्रू, संभवधानक (कथानक), पात्र, संवाद, भार्ा, काल-अवकाि, रंगसचूना.</p> <p>आ) नाटकाचे प्रकार</p> <p>१. िोकाभत्मका, सुखाभत्मका, प्रहसन, अभतरंभजत नाट्य, वग नाट्य, च्छा नाट्य, दीघाणक, एकांभकका (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>घटक २ : नाटकाच्या संहितेचा अभ्यास १</b></p> <p>भवच्छा माझी पुरी करा - वसंत सबनीस (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>घटक ३ : नाटकाच्या संहितेचा अभ्यास २</b></p> <p>ढोलतािे - चं.प्र. देिपांडे (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>घटक ४ : दोन एकांभककांचा अभ्यास</b></p> <p>१. उतारा - प्रेमानंद गज्जी</p> <p>२. आकडा - राजकुमार तांगडे (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• अंतगणत परीक्षा 40 गुर</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• बभहणत परीक्षा 60 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे सहा प्रश्न द्यावेत. त्यापैकी भवद्यार्थ्याणनी कोर्तेही चार प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>• पभहले चार प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले दीघोत्तरी प्रश्न भवचारावेत.</li> </ul>			

		<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रश्न क्र. ५ स्था घटकांवर आधारत भटपांचा असावा. (चारपैकी दोन) गुर १५</li> <li>• प्रश्न क्र. ६ स्था घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. ( गुर १५)</li> </ul>			
		मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक दोन : भवनोदी साभहत्याचा पररचय	एकू र् श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	<p>घटक एक : भवनोदी साभहत्य - स्वरूपभविर्</p> <p>(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p>घटक दोन : मराठीतील भनवडक भवनोदी साभहत्य :</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>१. श्री. कृ. कोल्हटकर - कुलपू</li> <li>२. भचं.भव. जोीी - सरकारी पाहुरे</li> <li>३. आचायण अत्रे - कावळ्यांची िाळा</li> <li>४. बाळ गाडगीळ - पाण्यासाठी दाही भदि</li> <li>५. द. मा. भमरासदार - माझ्या बापाची पेंड</li> <li>६. िंकर पाटील - भधंड</li> <li>७. वामन होवाळ - भहसका</li> <li>८. मंगला गोडबोले - वृद्धभारती</li> <li>९. मुकुंद टांकसाळे - माभसक भभवष्ट्य</li> </ol>

					१०. द्वारकानाथ संझभगरी - डाय इटींग की डाएभटंग (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ूा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहगणत परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न ः घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ट</li> </ul>			

		स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)			
--	--	------------------------------	--	--	--

	<p>मुि वैकभल्पक अभ्यासक्रम <b>(OPEN ELECTIVE )</b></p>	<p>१) स्पधाण परीक्षा पवूणतयारी - भनबंधलेखन आभर् सारांि लेखन</p> <p>२) मराठी भचत्रपट गीतांचा अभ्यास</p> <p>३) नाटक एक प्रयोगजीवी कला १</p> <p>४) नाटक एक प्रयोगजीवी कला २ - नाट्य लेखन आभर् भद्दिणन</p>	<p>श्रेयांकने २,</p> <p>श्रेयांकने २,</p> <p>श्रेयांकने २,</p> <p>श्रेयांकने २,</p>	<p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p> <p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p> <p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p> <p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme nt) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ूा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			

	<ul style="list-style-type: none"> <li>बहुगणत परीक्षा गुरु 30</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरुांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थ्याणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरुांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ट स्वरूपाचा असावा. (गुरु १५)</li> </ul>			
	<p>व्यावसायिक कौल्य अभ्यासक्रम (VOCATIONAL SKILL COURSE)</p>	<p>अभ्यासपभत्रका एक : मराठी भाशा आभर् संगर्क - १</p>	<p>श्रेयांकने २,</p>	<p>६० भमभनटांच्या ४५ ताभसका</p>	<p>घटक एक : युभनकोड टंकलेखन आभर् पॉवर पॉईंट सादरीकरर्: पररचय (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p>घटक दोन : युभनकोड टंकलेखन आभर् पॉवर पॉईंट सादरीकरर्- प्रात्यभक्षक (६० भमभनटांच्या ३० ताभसका) श्रेयांकन १</p>
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा गुरु 20</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ा</p>			

		उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंत्गणत्			
		मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभ्हाणत् परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत्. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत्.</li> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत्. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत् पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत्.</li> <li>भतसरा प्रश्न ः घटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			
	कौिल्य भवकसन अभ्यासक्रम (SKILL ENHANCEMENT COURSE)	अभ्यासपभत्रका एक - मुलाखत पवूणतयारी आभर् िबदांकन कौिल्य	श्रेयांकन २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	घटक एक : मुलाखत - पवूणतयारी (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १ घटक दोन : िबदांकन : संकल्पना, स्वरूपभविर् आभर् िबदांकनांच्या प्रकारांचा पररचय (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १

	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme			
		nt) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ूा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहणत परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न सा घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ट स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			

	<p>क्षमता भवकसन अभ्यासक्रम <b>(ABILITY ENHANCEMEN T COURSE)</b></p>		<p>श्रेयांकन २,</p>	<p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा गुर 20</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme nt) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ूा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहणत परीक्षा गुर 30</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्म भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्म सोडवावेत.</li> <li>पभहले दोन प्रश्म दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्म भवचारावेत.</li> </ul>			

		<ul style="list-style-type: none"> <li>भतसरा प्रश्न स्या घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ट स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			
	<b>VALUE EDUCATION COURSE</b>		श्रेयांकन २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme nt) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ूा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			

	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभ्रहणत परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न सा घटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ट</li> </ul>			
		स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)			

<p>स्तर ४.५ सत्र दोन</p>	<p>मुख्य अभ्यासपत्रका अभनवायण (MAJOR MANDATORY)</p>	<p>मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक एक : कभवता या साभह्यप्रकाराचा अभ्यास</p>	<p>एकू श्रेयांकने ४,</p>	<p>६० भमभनटांच्या ६० ताभसका</p>	<p><b>Module 1. ( घटक १ ) : कविता या साहित्यप्रकाराचे ताहविक</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>१. कभवता या साभह्यप्रकाराची संकल्पना</li> <li>२. कभवता या साभह्यप्रकाराची रचना वैभिष्ठये</li> <li>३. कभवतेच्या संभहतेतील घटक</li> <li>४. कभवतेचे प्रकार उपप्रकर</li> </ol> <p>(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>Module 2. ( घटक २ ) : चार की - किहयत्रीच्या प्रत्येकी तीन कविता</b></p> <p>अ) जोतीराव फुले</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>१. नीभत (अखंड १,२,३)</li> <li>२. समाधान (अखंड १,२,३)</li> <li>३. उद्योग (अखंड १,२,३)</li> </ol> <p>आ) केविसुत</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>१. नवा भिपाई</li> <li>२. झपझाण</li> <li>३. हरपले श्रेय इ)</li> </ol> <p>बभहर्ाबाई चौधरी</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>१. काले काय म्हनु नही</li> <li>२. आता माझा माले जीव</li> <li>३. धरत्रीले दंडवत</li> </ol> <p>ई) बालकवी</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>१. श्रावर्मासी ह्यामानसी</li> <li>२. फुलरार्ी</li> <li>३. उदासीनता</li> </ol> <p>(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p>
------------------------------	---	--	------------------------------	-------------------------------------	--

				<p><b>Module 3. ( घटक ३ ) : चार किी - किहयत्रीच्या प्रत्येकी तीन कहिता</b></p> <p>अ) बा० सी० मढेकर  १. आला आर्ाढ श्रावर्  २. कुभर् मारावें कूर्ी मरावें  ३. आहे बुद्धीिी</p> <p>इमान आ) इंभदरा संत  १. ऐक जरा ना...  २. नको नको रे पावसा  ३. सांगावा</p> <p>इ) भवंदा करंदीकर  १. माझ्या मना बन दगड  २. कावेरी डोंगरे  ३. साठीचा गझल</p> <p>ई) नारायर् सुवे  १. दोन भदवस  २. त्यानें यावें  ३. सयूणकुलातील लोक</p> <p>(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १</p> <p><b>Module 4. ( घटक ४ ) : चार किी - किहयत्रीच्या प्रत्येकी तीन कहिता</b></p> <p>अ) भवठुल वाघ  १. भतफन  २. खापराचे भदवे  ३. मेंढरं</p> <p>आ) नामदेव ढसाळ  १. शिात पेटलेल्या अगभर्त  सयूांनो  २. माझी मऊभोर स्वच्छ भपसे  ३. डॉ. आंबेडकर १९९५</p> <p>इ) अनुराधा पाटील  १. माझ्या डोव्यांसमोरून सरकत  जातात  २. पोरी  ३. बाई तसं तर</p> <p>ई) वाहरू सोनावर्े  १. स्टेज  २. आई, पभहली लढाई आपलीच</p>
--	--	--	--	---

					३. जीवनाचा िोध घेताना (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 40 गुर</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ूा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहणत परीक्षा 60 गुर</li> </ul>	<p>(वेळ दोन तास)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे सहा प्रश्न द्यावेत. त्यापैकी भवद्यार्थ्याणनी कोर्तेही चार प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पभहले चार प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले दीघोत्तरी प्रश्न भवचारावेत.</li> </ul>			

		<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रश्न क्र. ५ स्था घटकांवर आधारत भटपांचा असावा. (चारपैकी दोन) गुर १५</li> <li>प्रश्न क्र. ६ स्था घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. ( गुर १५)</li> </ul>			
		मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक दोन : व्यभिचत्रपर साभहत्याचा अभ्यास	एकूर श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	घटक एक : लभलत गद्य - व्यभिचत्रे - संकल्पना व स्वरूप (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १. घटक दोन : अभनल अवचट- आप्त (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १.
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme nt) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करती येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)			

	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभ्रहणत परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थ्याणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			
	दुय्यम अभ्यास पभत्रका (MINOR)	<ol style="list-style-type: none"> <li>१) पयाणवरर् आभर् साभहत्य</li> <li>२) साभहत्यकेंद्री अभ्यास - नाटक</li> <li>३) तुकारामांच्या भनवडक अभंगांचा अभ्यास</li> </ol>	श्रेयांकने २, श्रेयांकने २, श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	<p>चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब</p>			

		करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहगणत परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थ्याणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			
	<b>मुि वैकभल्पक अभ्यासक्रम (OPEN ELECTIVE )</b>	१) कायणक्रम आयोजनासाठी भार्ाकौिल्ये २) साभहत्य पररचय - प्रवासवर्णन ३) नाटक एक प्रयोगजीवी कला ३ -रंगमंच, नेपरथय आभर् अभभनय ४) नाटक एक प्रयोगजीवी कला ४	श्रेयांकने २,  श्रेयांकने २,  श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका  ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका  ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	

		– रंगवेिभ रूा आभर् प्रकाियोजना	श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
	• अंतगणत परीक्षा 20 गुर	चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme nt) / सादरीकरर् / प्रश्मंजर्ूा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)			
	• बभहणत परीक्षा 30 गुर	• प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत. • पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत. • भतसरा प्रश्न ः घटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ट स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)			

	<p>व्यावसायिक कौशल अभ्यासक्रम <b>(VOCATIONAL SKILL COURSE)</b></p>	<p>अभ्यासपत्रका एक -मराठी भाषा आभर संगर्क - २</p>	<p>श्रेयांकने २,</p>	<p>६० भमभनटांच्या ४५ ताभसका</p>	<p>घटक एक : डीटीपी (Desktop Publishing), अक्षरजुळरी आभर मांडरी (layout) : पररचय  (६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १.  घटक दोन : डीटीपी (Desktop Publishing) अक्षरजुळरी आभर मांडरी (layout) यांचा प्रात्यभक्षकासह अभ्यास (६० भमभनटांच्या ३० ताभसका) श्रेयांकन १.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा २० गुर</li> </ul>	<p>चाचरी परीक्षा / मौखिक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme nt) / सादरीकर / प्रश्नमंजूरा  उपरोक्ती कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहणत परीक्षा ३० गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.  पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत</li> </ul>			

		<p>पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>भतसरा प्रश्न स्या घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			
	<p>कौिल्य भवकसन अभ्यासक्रम</p> <p><b>(SKILL ENHANCEMENT COURSE)</b></p>	<p>अभ्यासपभत्रका एक - स्पधाण परीक्षा तयारी : भनबंधलेखन आभर् मुलाखत</p>	श्रेयांकन २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	<p>घटक एक : भनबंधलेखन: भनबंधलेखनाच्या प्रकारांसह सैद्धांतिक पररचय व प्रत्यक्ष भनबंधलेखन</p> <p>(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १.</p> <p>घटक दोन : स्पधाण परीक्षांच्या मुलाखतीचे तंत्र, स्वरूप आभर् प्रत्यक्ष मुलाखत देणे</p> <p>(६० भमभनटांच्या १५ ताभसका) श्रेयांकन १.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा २० गुर</li> </ul>	<p>चाचरी परीक्षा / मौभखक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignment) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजूरा</p> <p>उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)</p>			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहगणत परीक्षा ३० गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी</li> </ul>			

		<p>कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुर्ांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न ळा घटकांवर आधाररत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			
	<p>क्षमता भवकसन अभ्यासक्रम <b>(ABILITY ENHANCEMENT COURSE)</b></p>	<p>१) भाभर्क कौिल्यांचे उपयोजन -१ (भार् आभर् भनवेदन कौिल्ये )</p> <p>२) मुभद्रत माध्यमांसाठी लेखन कौिल्ये</p> <p>३) लेखन कौिल्ये १ ( कायाणलयीन लेखनव्यवहार आभर् पत्रव्यवहार )</p>	<p>श्रेयांकन २,</p> <p>श्रेयांकन २,</p> <p>श्रेयांकन २,</p>	<p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p> <p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p> <p>६० भमभनटांच्या ३० ताभसका</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme nt) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ूा			
		उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>बभहणत परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थयाणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>भतसरा प्रश्न ः घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			

	<b>VALUE EDUCATION COURSE</b>		श्रेयांकन २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>अंतगणत परीक्षा 20 गुर</li> </ul>	चाचर्ी परीक्षा / मौभखक परीक्षा /प्रकल्पलेखन / भनयत कायण(Assignme			
		nt) / सादरीकरर् / प्रश्नमंजर्ूा उपरोि कोर्त्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतगणत मलूयमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपभस्थती भकंवा ऑनलाईन पद्धती)			

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• बभहगणत परीक्षा 30 गुर</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येकी १५ गुरांचे तीन प्रश्न भवचारावेत. त्यापैकी भवद्यार्थ्याणनी कोर्तेही दोन प्रश्न सोडवावेत.</li> <li>• पभहले दोन प्रश्न दीघोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुरांचे अंतगणत पयाणय असलेले प्रश्न भवचारावेत.</li> <li>• भतसरा प्रश्न स्या घटकांवर आधारत वस्तुभनष्ट स्वरूपाचा असावा. (गुर १५)</li> </ul>			
--	---	--	--	--	--

स्तर ५.०, सत्र तीन	मुख्य अभ्यासपत्रिका - अभनवायण ( <b>MAJOR MANDATORY</b> )	मुख्य अभ्यासपत्रिका क्रमांक १ - कथनात्म (कथा आभर् कादंबरी) साभहत्याचा अभ्यास (श्रेयांकने ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)			
		मुख्य अभ्यासपत्रिका क्रमांक २ - लभलत गद्याचा अभ्यास (श्रेयांकने ४, ६० भमभनटांच्या ६० ताभसका)			
	दुय्यम अभ्यासपत्रिका ( <b>MINOR</b> )	अभ्यासपत्रिका एक - प्रिसभनक मराठी	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
	मुि वैकभल्पक अभ्यासक्रम ( <b>OPEN ELECTIVE</b> )	अभ्यासपत्रिका एक - फुले आंबेडकरी भवचारप्रवाह	श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
	व्यावसाभयक कौिल्य अभ्यासक्रम ( <b>VOCATIONAL SKILL COURSE</b> )	अभ्यास पत्रिका एक - भडभजटायजेिनि	श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	

	क्षमताभवकसन अभ्यासक्रम <b>(ABILITY ENHANCEMEN T COURSE)</b>		श्रेयांकन २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
स्तर ५.०, सत्र चार	मुख्य अभ्यासपभत्रका - अभनवायण <b>(MAJOR MANDATORY)</b>	मुख्य अभ्यासपभत्रका क्रमांक १ - बोलीअभ्यास, बोलीभवज्ञान आभर मराठीच्या बोली	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
		मुख्य अभ्यासपभत्रका क्रमांक २ - आत्मकथन या साभहत्यप्रकाराचा अभ्यास	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
	दुय्यम अभ्यासपभत्रका <b>(MINOR)</b>	अभ्यासपभत्रका एक - महाराष्ट्रातील प्रबोधनाच्या चळवळी	श्रेयांकने ४,	६०भमभनटांच्या ६० ताभसका	
	कौिल्य भवकसन अभ्यासक्रम <b>(SKILL ENHANCEMEN T COURSE)</b>	अभ्यासपभत्रका एक - स्पधाण परीक्षा पवूणतयारी : प्रत्यक्ष लेखन	श्रेयांकन २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	

	क्षमता भवकसन अभ्यासक्रम <b>(ABILITY ENHANCEMEN T COURSE)</b>	१) भाभर्क कौिल्यांचे उपयोजन २  २) भार्ा आभर् भार्ाव्यवहार  ३) लेखन कौिल्ये २ - महाजालावरील लेखन	श्रेयांकन २,  श्रेयांकन २,  श्रेयांकन २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका  ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका  ६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
स्तर ५.५ सत्र पाच	मुख्य अभ्यासपभत्रका - अभनवायण <b>(MAJOR MANDATORY)</b>	मुख्य अभ्यासपभत्रका क्रमांक १ - मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इभतहास - भाग एक	श्रेयांकने ४-	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
		मुख्य अभ्यासपभत्रका क्रमांक २ - भारतीय साभहत्यास्त	श्रेयांकने ४ -	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
		मुख्य अभ्यासपभत्रका क्रमांक ३ - साभहत्यप्रवाहांचा अभ्यास : दभलत साभहत्यप्रवाह आभर् स्त्रीवादी साभहत्यप्रवाह.	श्रेयांकने २-	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	

	मुख्य अभ्यासपत्रिका - वैकल्पिक (MAJOR ELECTIVE)	(खालीलपैकी कोतीही एक अभ्यासपत्रिका भनवडता येईल.)  १. भार्ाभवज्ञान  २. आधुनिक मराठी साभहल्य  ३. जागभतकीकरर् आभर् मराठी साभहल्य	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
	दुय्यम अभ्यासपत्रिका (MINOR)	मराठी साभहल्य आभर् पयाणवरर्	श्रेयांकने ४-	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
	व्यावसायिक कौल्य अभ्यासक्रम VOCATIONAL SKILL COURSE)	मराठी साभहल्यचे माध्यमांतर	श्रेयांकने २,	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
स्तर ५.५ सत्र सहा	मुख्य अभ्यासपत्रिका - अभनवायण (MAJOR MANDATORY)	मुख्य अभ्यासपत्रिका क्रमांक १ - मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इभतहास -भाग दोन	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
		मुख्य अभ्यासपत्रिका क्रमांक २ - पािात्स साभहल्यिास्त्र	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	

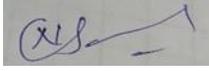
		मुख्य अभ्यासपत्रका क्रमांक ३ - साभहत्यप्रवाहांचा अभ्यास : ग्रामीर् साभहत्यप्रवाह आभर् महानगरी साभहत्यप्रवाह.	श्रेयांकने २.	६० भमभनटांच्या ३० ताभसका	
	मुख्य अभ्यासपत्रका - वैकभल्पक ( <b>MAJOR ELECTIVE</b> )	(खालीलपैकी कोतीही एक अभ्यासपत्रका भनवडता येईल.) १. मराठी व्याकरर् २. उत्तरआधुभनक मराठी साभहत्य ३. लोकभप्रय साभहत्य	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	
	दुय्यम अभ्यासपत्रका ( <b>MINOR</b> )	मराठी साभहत्य आभर् राजकारर्	श्रेयांकने ४,	६० भमभनटांच्या ६० ताभसका	

## Justification for B.A. (Marathi) (बी. ए. मराठी अभ्यासक्रमाचे औहचत्य)

Sr		
1.	Necessity for starting the course	<p>राष्ट्रीय िक्षमक धारर्-२०२० अनुसार भारताय भार्ाच महत्त्व पुन्हा एकदा अधीरेभखत होत आहे. म्ुर्बई भवद्यापीठाचा मराठी भार्ा व साभहत्य ह्या भवर्याचा पदवी स्तरावरील अभ्यासक्रम हा राष्ट्रीय िक्षमक धारर् - २०२० मधील मागणदिणक तत्वांचा अनुसार करून तयार करण्यात आला आहे.</p> <p>मराठी भार्ा ही अभभजात भार्ा आहे. महाराष्ट्र िासनाच्या रंगनाथ पठारे सभमतीच्या प्रभतपादनानुसार मराठी भार्ेला ज्ञात असा सुमारे अडीच हजार वर्ाांचा इभतहास आहे. महाराष्ट्री प्राकृत पासून वेगवेगळी रूपे घेत मराठी भार्ेने व साभहत्याने आजचे रूप धारर् केले आहे. आज प्रचभलत असलेल्या अभ्यास साधनांनुसार तेराव्या ितकातील महानुभाव साभहत्यापासून उपलब्ध असलेल्या भलभखत मराठी वाङ्मयाची आठि वर्ाांची समृद्ध परंपरा समजून घेरे, त्या परंपरेमागे असलेल्या लोकसाभहत्याचा, लोककलेचा पररचय करून घेरे, त्याद्वारे आजच्या भपढीला लाभलेला संपन्न ऐभतहाभसक वारसा उलगडून पाहारे, संस्कृतीच्या इभतहासातील काळाच्या वेगवेगळ्या टप्प्यांच्या अभ्यासाच्या आधारे मानवी भवकासाचे धागेदोरे िोधून काढरे िा वैभवध्यपरूण उभदृष्टांना डोळ्यांसमोर ठेवून सदर अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे.</p> <p>मार्साच्या व्यभिगत व सामभूहक भवकासाचं एक महत्वाचं अंग भार्ा आहे, हे सत्र प्रस्तुत अभ्यासक्रम तयार करताना अभ्यास मंडळाने आपल्या नजरेसमोर ठेवले आहे. साभहत्याची अनेक अंगे असतात, ह्या अंगांचा पररचय करून घेरे; साभहत्याच्या प्रकारांची ओळख करून घेऊन त्यांचे स्वरूप समजून घेरे, त्यात काळाच्या ओघात कसकसे बदल घडत आले याचा िोध घेरे; काळाच्या प्रत्येक टप्प्यावर साभहत्यप्रकारांत कसे बदल घडले, कोर्त्या प्रकारची भर पडली, त्यांच्या भनभमणतीची काररे कोर्ती आहेत, त्यांच्या भनभमणतीमागील प्रयोजने कोर्कोर्ती होती, रभसकांच्या रभसकतेत किा प्रकारचे बदल घडत आले या व िा अनेक प्रश्नांचा िोध घेरे म्हर्जे मानवी संस्कृतीचा िोध घेरे ह्या दृष्टीने प्रस्तुत अभ्यासक्रम महत्त्वाचा आहे. हा अभ्यास करत असताना भवद्यार्थ्यांच्या व्यभिमत्वात आमलूग बदल होऊन त्यांचे उन्नयन व्हावे हा प्रामाभर्क हेतू आहे.</p> <p>िसकीय धारर्ानुसार स्थाभनक भार्ांचे महत्त्व आता नव्याने अधीरेभखत झाले आहे. समाजाच्या आभर् जीवनाच्या भवभवध स्तरांवर भार्ा वेगवेगळ्या प्रकारचे कायण करत असते. मराठी ही महाराष्ट्राची राज्य भार्ा आहे, या दृष्टीने िासकीय कारभारात मराठीचा वापर, स्पधाण परीक्षांमध्ये मराठीचा वापर व उपयोग, अवघं भवश्व हे एक खेडे आहे िी सवणत्र रुजत चाललेली भभूमका, त्यातून उत्पन्न झालेली भार्ांतराची पवी कधीही आवश्यक न वाटलेली भनकड ह्या सत्रांचा भवचारही प्रस्तुत अभ्यासक्रम तयार करताना केला गेला आहे. मराठी भवर्यात भवद्यार्थी पदवी भमळवत असताना त्यांना प्रत्येक िक्षमक वर्ाणच्या िवटी नव्या युगात आवश्यक असलेली,</p>

		व्यावसायिक स्वरूपाचा भूकमान दान काळिय प्राप्त हाताल व त्याना अथाणजणन कररे सहज िक्य होईल असा भवचारही या अभ्यासक्रमामागे आहे.
2.	Whether the UGC has recommended the course	Yes. u/s 5(16) under Maharashtra Public Universities Act, 2016 (Mah. Act No. VI of 2017), Universities are empowered to start to prescribe the courses of instruction and studies in choice-based credit system for the various examinations leading to specific degrees, diplomas or certificates in a stand-alone format or joint format with other State or national or global universities
3.	Whether all the courses have commenced from the academic year 2024-25	The above degree programme recommended by the BoS in Marathi, and further approved by the statutory bodies is to be introduced from the Academic Year 2024-2025
4.	The courses started by the University are self-financed, whether adequate number of eligible permanent faculties are available?	This degree programme is run on regular and aided basis in various affiliated colleges. However, if newly affiliated colleges are interested in its affiliation need to comply with the norms laid down as above
5.	To give details regarding the duration of the Course and is it possible to compress the course?	The duration of the 1. U.G. Certificate in Marathi: Minimum 1 year (2 semesters) 2. U.G. Diploma in Marathi: Minimum 2 years (4 semesters) 3. B.A. (Marathi) 3 years (6 semesters) 4. B.A. (Hons.) in Marathi / B.A. (Hons. with Research) : 4 years (8 semesters) in Marathi degree programme
6.	The intake capacity of each course and no. of admissions given in the current academic year:	120
7.	Opportunities of Employability / Employment available after undertaking these courses:	१. अध्यापनाच्या क्षेत्रात भवद्यथयांना बहुमाल सधा प्राप्त हाइल. २. राज्य भार्ेचा ढ्गप्राप्त असल्याने व िासनाच्या धोरर्ामुळे मराठी ह्या भवर्यात पदवी भमळवर्ान्या भवद्यथयांना, मराठी भार्ेची भवभवध लेखनकौिल्ये, नव्या तंत्रज्ञानासह अवगत झाल्याने िासकीय नोकऱ्या त्याच प्रमार्े खाजगी क्षेत्रांमध्ये भार्ातज्ज भवद्यथयांना भवपुल प्रमार्ात संधी आहे.

		<p>३. स्थाण पराक्षामध्य सदर अभ्यासक्रम पुनर्र्णा भवद्यथयाना उत्तीर्ण होण्यासाठी मोठी मदत भमळ िकैल.</p> <p>४. एकभवसावे ितक हे प्रसारमाध्यमे व समाजमाध्यमे यांच्या उत्कर्ाणचे व भवकासाचे ितक असल्याने संवाद, मुलाखत, िबदांकन, प्रिासकीय लेखनतंत्रे, डीटीपी सारख्या कौिल्यांना आत्मसात केल्यामुळे भवद्यथयाना प्रसारमाध्यमे व समाजमाध्यमे यांच्या संदभाणत स्वतंत्र व्यवसाय भनमाणर् करण्याची संधी आहे.</p> <p>५. जागभतकीकररानंतर आभर् 'भवश्व: एक खेडे' (Global Village) ही संकल्पना रूढ व्हायला लागल्यानंतर आज जीवनाच्या सवणच क्षेत्रांत भारांतराची व भारांतरकल्यांची भनतांत गरज आहे. हे क्षेत्र भवद्यथयाना मोठी संधी भनमाणर् करून देईल.</p> <p>६. भारा, वाङ्मय, लभलत कलेच्या भवभवध क्षेत्रांमधील संिोधनाच्या संधी ह्या अभ्यासक्रमातून भनमाणर् होतील</p>
--	--	---



Sign of the BOS  
Chairman

Name of the  
Chairman: **Prof.  
Satish Kamat**

Name of the BOS:  
**Marathi**

Sign of the  
Offg. Associate Dean

Name of the Associate  
Dean: **Prin. Dr. Suchitra  
Naik**

Name of the Faculty:  
**Humanities**

Sign of the Offg. Dean

Name of the Offg. Dean:  
**Prin. Dr. Anil Singh**

Name of the Faculty:  
**Humanities**